

Ocena wpływu projektu „Expanding the range of the lynx population in northern Poland” na lokalne społeczeństwo

Raport przedstawiający wyniki analizy danych zebranych w ramach badań ankietowych przeprowadzonych w listopadzie 2024 r.

Kraków, 2024

**Co-funded by
the European Union**

**Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
OPIS BADANIA.....	3
WYNIKI.....	6
<i>WIEDZA</i>	6
<i>PRZEKONANIA I POSTAWY</i>	7
<i>ZNACZENIE RYSI DLA SPOŁECZEŃSTWA</i>	9
<i>EMOCJE</i>	14
<i>DOŚWIADCZENIA</i>	15
<i>OPINIE O PROJEKCIE</i>	16
<i>ŹRÓDŁA WIEDZY O RYSIACH</i>	17
WNIOSKI.....	18

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WPROWADZENIE

Wpływ społeczny projektu dotyczy nastawienia społeczności lokalnych do rysia i działań ochronnych tego gatunku. Ponieważ ryś jest gatunkiem potencjalnie konfliktowym, potencjalnie powodującym straty w działalności gospodarczej, istotne jest zdobycie przychylności społeczności lokalnych, a w szczególności kluczowych grup interesariuszy, wobec jego obecności, działań ochronnych oraz zwiększania liczebności populacji. Celem projektu w zakresie wpływu na społeczeństwo powinno być ograniczenie ryzyka występowania sytuacji konfliktowych pomiędzy mieszkańcami a ochroną rysia oraz budowanie pozytywnego nastawienia do tego gatunku. W szczególności, zadania te powinny być realizowane w odniesieniu do głównych grup interesariuszy, narażonych na straty bądź potencjalnie zaangażowanych w konflikty.

Niniejszy raport opisuje stan wiedzy, opinii, postaw, doświadczeń i przekonań społeczności lokalnej na temat rysia na terenie realizacji projektu. Jest to pierwsze takie badanie zrealizowane z interesariuszami ochrony rysia na terenie realizacji projektu – w północnej Polsce, południowej Litwie oraz północno-wschodnich Niemczech.

Wpływ projektu na społeczeństwo badany jest poprzez pomiar: 1) poziomu wiedzy społeczności lokalnej o rysiach; 2) postaw wobec rysia i opinii o potrzebie ich ochrony; 3) postrzegania korzyści i strat wynikających z obecności rysia; 4) emocjonalnego nastawienia; 5) doświadczeń z tym gatunkiem; 6) znajomości działań projektu oraz opinii o nich, a także 7) źródeł wiedzy o rysiach.

OPIS BADANIA

Badanie zostało przeprowadzone w listopadzie 2024 roku za pomocą ankiety internetowej. Zaproszenie do wypełnienia ankiety zostało wysłane do grup interesariuszy według kontaktów posiadanych przez partnerów projektu oraz ogólnodostępnych danych kontaktowych instytucji. Ankieta była również zamieszczona na stronie internetowej projektu. W Polsce, badanie zostało przeprowadzone przede wszystkim poprzez zaproszenia do wypełnienia ankiety wysłane do: samorządów gmin znajdujących się na terenie obecnego występowania rysia; samorządów wybranych trzech gmin, na terenie których obecnie nie ma rysia, ale potencjalnie może być tam przeprowadzona w przyszłości reintrodukcja; nadleśnictw, na terenie których występują rysie; kół łowieckich; lokalnych organizacji pozarządowych i stowarzyszeń zajmujących się tematyką ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, rekreacji i turystyki; dodatkowo zamieszczając ankietę na stronie internetowej projektu.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zebrano łącznie 323 ankiety, z tego 186 w Polsce, 62 na Litwie, 75 w Niemczech (T1). Badana grupa składa się z 39% kobiet i 56% mężczyzn, z istotnymi różnicami w tym zakresie pomiędzy krajami. Większość respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (75%) i średnim lub technicznym (20%). Średnia wieku badanych wynosiła 45 lat. Około jedna czwarta respondentów (26%) jest rolnikami, a dla prawie 1/3 z nich rolnictwo to główne źródło utrzymania. Co dziesiąty respondent ma dochody ze świadczenia usług dla turystów (w tym oferowania noclegów), ale agroturystyka nie stanowiła głównego źródła dochodu dla prawie żadnego respondenta (łącznie tylko 4 osoby ze wszystkich badanych krajów). Większość respondentów posiada zwierzęta domowe (75%), oraz prawie połowa posiada zwierzęta gospodarcze (45,5%), przy czym w zakresie posiadania zwierząt gospodarskich są duże różnice pomiędzy grupami osób z trzech badanych regionów. Wśród zwierząt gospodarczych najwięcej osób posiadało drób (53 respondentów), inne zwierzęta (48), owce (22), konie (21), bydło (17). Badanie objęło przedstawicieli samorządów lokalnych (28% respondentów), pracowników instytucji zarządzających lasami (38%), myśliwych (40%) oraz pracowników i działaczy lokalnych organizacji pozarządowych (16%).

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

T1. Table 1 - Characteristics of the study sample. *Tabela 1 – Charakterystyka badanej próby. Lentelė 1. Tyrimo imties charakteristikos. Tabelle 1. Merkmale der Studienstichprobe.*

Variables / country <i>zmienne / kraj</i> <i>kintamieji / šalis</i> <i>Variablen / Land</i>	Poland <i>Polska</i> <i>Lenkija</i> <i>Polen</i>	Lithuania <i>Litwa</i> <i>Lietuva</i> <i>Litauen</i>	Germany <i>Niemcy</i> <i>Vokietija</i> <i>Deutschland</i>	Total <i>razem</i> <i>visi</i> <i>gesamt</i>
Number of questionnaires / <i>liczba ankiet</i> / <i>klausimynų skaičius</i> / <i>Anzahl der Fragebögen</i>	186	62	75	323
Gender / <i>pleć / lytis</i> / <i>Geschlecht</i>				
Female / <i>kobiety</i> / <i>moteris</i> / <i>weiblich</i>	51%	15%	32%	39%
Male / <i>mężczyźni</i> / <i>vyras</i> / <i>männlich</i>	46%	82%	57%	56%
Refusal / <i>odmowa</i> / <i>nenoriu atsakyti</i> / <i>Keine Antwort</i>	3%	3%	11%	5%
Education / <i>wykształcenie</i> / <i>išsilavinimas</i> / <i>Bildung</i>				
No education / <i>brak</i> / <i>jokio</i> / <i>keine</i>	0%	2%	0%	1%
Vocational / <i>zawodowe</i> / <i>profesinis</i> / <i>Berufsausbildung, Fachausbildung</i>	3%	3%	5%	4%
Secondary / <i>średnie lub techniczne</i> / <i>vidurinis arba profesinis</i> / <i>Realschulabschluss, Mittlere Reife, Fachhochschulreife, Abitur</i>	26%	13%	14%	20%
Tertiary / <i>wyższe</i> / <i>aukštasis</i> / <i>Hochschulabschluss</i>	71%	82%	81%	75%
Age / <i>wiek</i> / <i>amžius</i> / <i>Alter</i>				
Min – max	19 – 78	19 – 74	18 – 65	18 – 78
Mean / <i>średnia</i> / <i>vidurkis</i> / <i>Durchschnitt</i>	45	48	45	45
Runs a farm / <i>prowadzi działalność rolniczą</i> / <i>vykdo žemės ūkio veiklą</i> / <i>landwirtschaftliche Tätigkeiten ausübt</i>				
Yes / <i>tak</i> / <i>taip</i> / <i>ja</i>	18% n=34	43% n=27	31% n=22	26% n=83
Agriculture is the main source of income / <i>rolnictwo głównym źródłem dochodów</i> / <i>žemės ūkis yra pagrindinis pajamų šaltinis</i> / <i>Landwirtschaft als Haupteinkommensquelle</i>				
Yes / <i>tak</i> / <i>taip</i> / <i>ja</i>	32% n=11	4% n=1	50% n=11	28% n=23
% of all farmers / <i>% rolników</i> / <i>% visų ūkininkų</i> / <i>% aller Landwirte</i>				
Provides tourist services / <i>prowadzi usługi turystyczne</i> / <i>Teikia turizmo paslaugas</i> / <i>Bietet touristische Dienstleistungen</i>				
Yes / <i>tak</i> / <i>taip</i> / <i>ja</i>	11% n=20	8% n=5	11% n=8	10% n=33
Owens a pet / <i>posiada zwierzęta domowe</i> / <i>turi augintinių</i> / <i>hat Haustiere</i>				
Yes / <i>tak</i> / <i>taip</i> / <i>ja</i>	79%	80%	62,5%	75%
Owens farm animals / <i>posiada zwierzęta gospodarskie</i> / <i>turi gyvulių</i> / <i>besitzt Viehbestand</i>				
Yes / <i>tak</i> / <i>taip</i> / <i>ja</i>	26%	42%	96%	45,5%
Stakeholder group in sample, multiple choice question / <i>grupa interesariuszy – pytanie wielokrotnego wyboru</i> / <i>suinteresuotųjų šalių grupė - klausimas su keliais atsakymų variantais</i> / <i>Stakeholder-Gruppe - Multiple-Choice-Frage</i>				
Local authorities / <i>samorząd lokalny</i> / <i>vietos valdžia</i> / <i>Lokale Regierung</i>	44%	5%	9%	28%
Forester / <i>leśnik</i> / <i>miškininkas</i> / <i>Förster</i>	35%	42%	40%	38%
Hunter / <i>myśliwy</i> / <i>medžiotojas</i> / <i>Jäger</i>	20%	71%	56%	40%
NGO / <i>NVO</i> / <i>NRO</i>	14%	7%	31%	16%

Co-funded by
the European Union

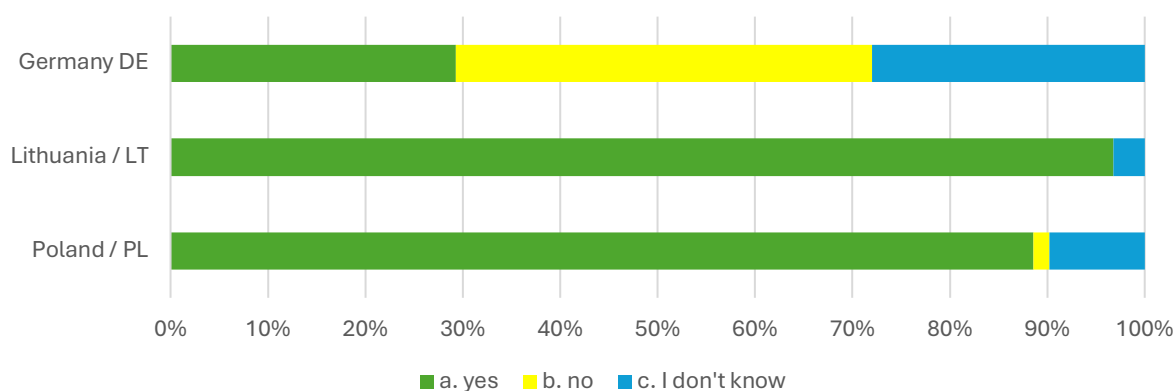
Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WYNIKI

WIEDZA

Większość respondentów wie, że rysie przebywają na terenie realizacji projektu (76% wszystkich badanych), w tym najwyższy poziom wiedzy o obecności rysia w badanym regionie jest w Polsce (88% badanych), najmniejszy w Niemczech (29% badanych) (Fig. 1). Również w Niemczech największa część respondentów zaznaczyła odpowiedź „nie wiem” (28%) w pytaniu o obecność rysia w ich regionie. Warto przy tym zaznaczyć, że rysie dopiero zaczynają być obecne w północno-wschodnich Niemczech, w przeciwieństwie do stałej obecności na terenach północnej Polski i południowej Litwy.

Fig. 1. Does the lynx live in the northern Poland / southern Lithuania / north-eastern German

PL: Czy rysie występują w północnej Polsce? a: tak; b: nie; c: nie wiem

LT: Ar lušys aptinkamos pietų Lietuvoje? a: taip; b: ne; c: nežinau

DE: Gibt es Luchse in Nordostdeutschland? a: ja; b: nein; c: weiß nicht

Większość respondentów nie ma świadomości rozmiaru terytorium rysia. Ogólnie 37% badanych udzieliło poprawnej odpowiedzi na to pytanie, 41% wskazało na dużo mniejszy teren potrzebny rysiom do życia, 22,5% odpowiedziało „nie wiem”. Najwyższy poziom wiedzy był wśród niemieckich respondentów – 55% poprawnych odpowiedzi, najniższy wśród litewskich – 23% poprawnych odpowiedzi. Zdecydowana większość respondentów (90% ogółem, 91% w Polsce, 97% na Litwie, 83% w Niemczech) wie, że ryś żywi się ssakami, przede wszystkim sarną.

Ponad połowa respondentów (54%) wskazuje, że rysie żyją na terenie ich gminy, w tym 63% respondentów z Polski, 87% z Litwy, ale jedynie 3% z Niemiec; 32% respondentów wskazuje, że rysie nie żyją na terenie ich gminy, a 15% deklaruje brak wiedzy na ten temat. Największy

Co-funded by
the European Union

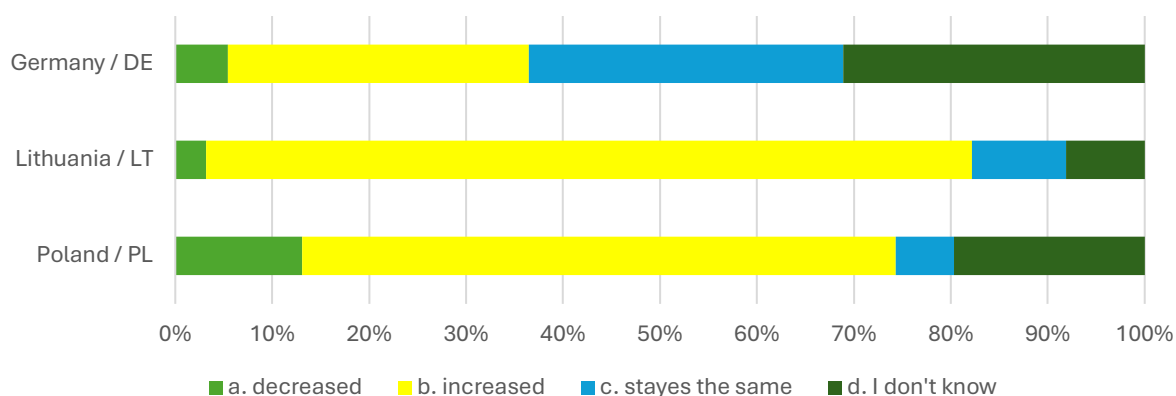

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

udział osób deklarujących brak wiedzy jest wśród respondentów z Polski (18%), najniższy wśród litewskich badanych (7%); w Niemczech 13,5% badanych zadeklarowało brak wiedzy.

Respondenci w Polsce i na Litwie uważają, że populacja rysia w ich regionie wzrosła w ostatnich 10 latach (odpowiednio 61% i 79% respondentów), natomiast w Niemczech opinie na ten temat są podzielone (Fig. 2). Prawie wszyscy respondenci wiedzą, że ryś jest gatunkiem ściśle chronionym (94% respondentów ogółem, w tym 96% w Polsce, 100% na Litwie, 89% w Niemczech).

Fig 2. Lynx population in the northern Poland / southern Lithuania / north-eastern Germany in the last 10 years.

PL: Populacja rysia w północnej Polsce w ostatnich 10 latach: a: zmniejszyła się; b: zwiększyła się; c: pozostała bez zmian; d: nie wiem

LT: Lūšių populiacija pietų Lietuvoje per pastaruosius 10 metų: a: sumažėjo; b: padidėjo; c: liko nepakitusi; d: nežinau

DE: Luchspopulation in Nordostdeutschland in den letzten 10 Jahren: a: Verringert; b: Vermehrt; c: Keine Veränderung; d: weiß nicht

PRZEKONANIA I POSTAWY

Respondenci mają raczej pozytywne przekonania i postawy wobec rysia (Fig. 3). Ponad połowa z nich uważa, że obecność rysia może pomóc w promocji lokalnych usług i produktów, a także może przyciągać turystów. Zdecydowana większość opowiada się za surowym karaniem kłusownictwa na rysiach, jak również większość uważa, że władze ich kraju powinny poważnie traktować ochronę rysia i wspierać przywracanie tego gatunku do środowiska. Ponad dwie trzecie respondentów chce przywrócenia rysia do zamieszkiwanego przez nich regionu i uważa, że jest potrzeba edukacji mieszkańców na temat tego gatunku. Opinie na temat wpływu rysia na inne dzikie gatunki są jednak podzielone – widać potrzebę dalszej edukacji społeczeństwa i interesariuszy w tym zakresie.

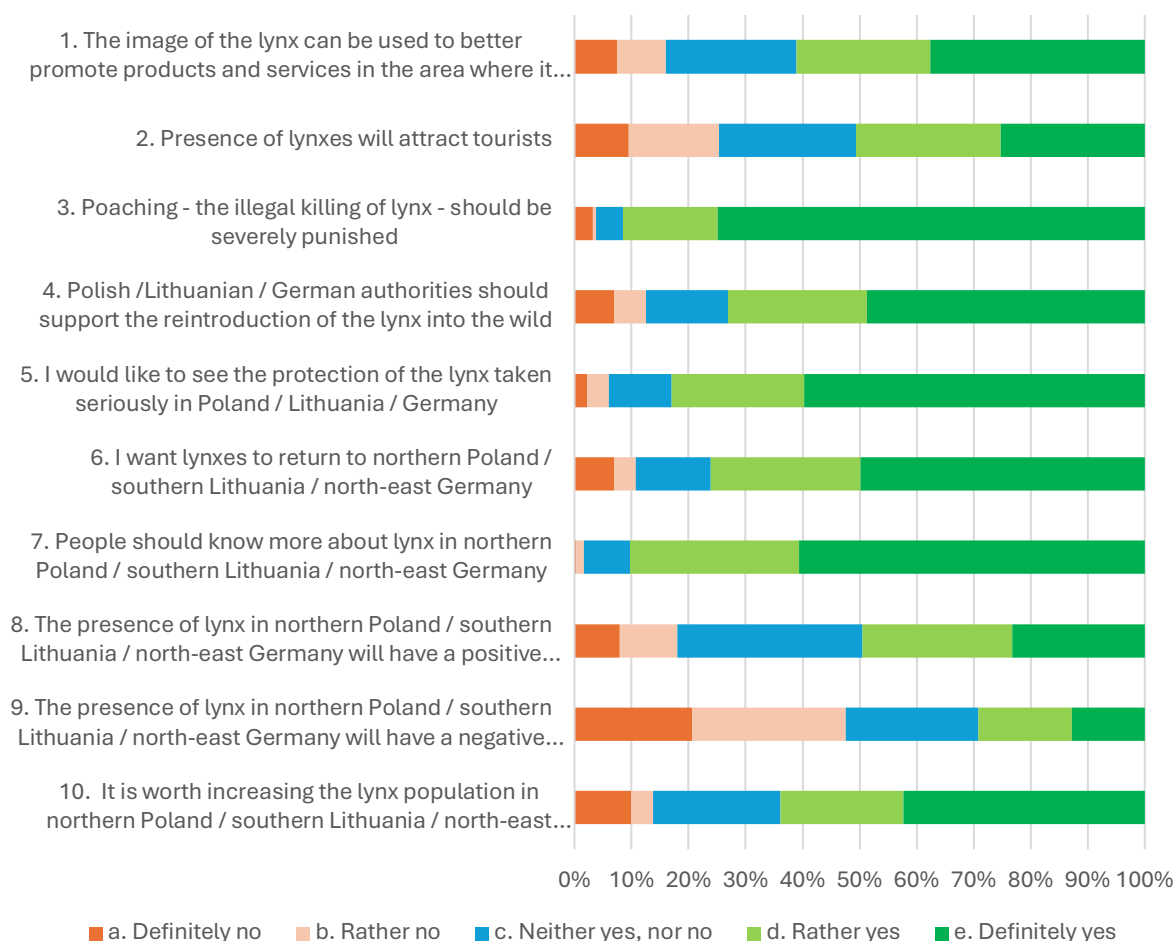

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 3. Attitudes and perception of lynx.

PL: Przekonania i postawy wobec rysia. 1: Wizerunek rysia może być wykorzystany do lepszego promowania produktów i usług na terenie jego występowania; 2: Obecność rysia przyciągnie turystów; 3: Kłusownictwo – nielegalne zabijanie rysia – powinno być ostro karane; 4: Polskie władze powinny wspierać przywracanie rysia do środowiska; 5: Chcę, aby ochrona rysia była poważnie traktowana w Polsce; 6: Chcę, aby rysie powróciły na tereny północnej Polski; 7: Ludzie powinni więcej wiedzieć o rysiach w Polsce; 8: Obecność rysia w północnej Polsce będzie miała pozytywny wpływ na inne dzikie zwierzęta; 9: Obecność rysia w północnej Polsce będzie miała negatywny wpływ na inne dzikie zwierzęta; 10: Warto zwiększać populację rysia w północnej Polsce; a: zdecydowanie nie; b: raczej nie; c: ani tak, ani nie; d: raczej tak; e: zdecydowanie tak.

LT: Įsitikinimai ir požiūris į lūšį. 1: Lūšies įvaizdis gali būti naudojamas geriau reklamuoti produktams ir paslaugoms jos paplitimo teritorijoje; 2: Lūšys pritrauks turistų; 3: Už brakonieriavimą - neteisėtą lūšių žudymą - turėtų būti griežtai baudžiama; 4: Lietuvos valdžios institucijos turėtų remti lūšių reintrodukavimą į laukinę gamtą; 5: Norėčiau, kad į lūšių apsaugą Lietuvoje būtų žiūrima rimtai; 6: Noriu, kad į pietų Lietuvą sugrįžtų lūšys; 7: Žmonės turėtų daugiau žinoti apie lūšį pietų Lietuvoje; 8:

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Lūšys pietų Lietuvoje turės teigiamą poveikį kitiems laukiniams gyvūnams; 9: Lūšys pietų Lietuvoje turės neigiamą poveikį kitiems laukiniams gyvūnams; 10: Verta padidinti lūšių populiaciją pietų Lietuvoje; a: Tikrai ne; b: Veikiau Ne; c: Nei taip, nei ne; d: Veikiau taip; e: Tikrai taip.

DE: Überzeugungen und Haltungen gegenüber Luchsen. 1: Das Bild des Luchses kann genutzt werden, um Produkte und Dienstleistungen in seinem Verbreitungsgebiet zu bewerben; 2: Die Anwesenheit von Luchsen wird Touristen anziehen; 3: Wilderei - die illegale Tötung von Luchsen - sollte streng bestraft werden; 4: Die deutschen Behörden sollten die Wiederansiedlung des Luchses in freier Wildbahn unterstützen; 5: Ich will, dass der Schutz des Luchses in Deutschland ernst genommen wird; 6: Ich will, dass die Luchse nach Nordostdeutschland zurückkehren; 7: Menschen sollten mehr über Luchse in Deutschland wissen; 8: Die Anwesenheit von Luchsen in Nordostdeutschland wird sich positiv auf andere Wildtiere auswirken; 9: Die Anwesenheit von Luchsen in Nordostdeutschland wird sich negativ auf andere Wildtiere auswirken; 10: Es lohnt sich, den Luchsbestand in Nordostdeutschland zu erhöhen; a: Eindeutig nein; b: Eher nein; c: Weder ja noch nein; d: Eher ja; e: Eindeutig ja.

ZNACZENIE RYSI DLA SPOŁECZEŃSTWA

Dzikie zwierzęta i rysie generalnie mają duże znaczenie dla respondentów (Fig. 4). Zdecydowana większość badanych (ponad 80%) ma pozytywne odczucia wobec przywracania rysi do środowiska w ich kraju i uważa, że rysie są ważne dla przyszłych pokoleń, ceni ten gatunek bez względu na możliwość jego obserwacji oraz uważa, że ryś ma prawo do życia w środowisku naturalnym w ich kraju. Większość badanych (ponad 70%) również czułaby się komfortowo spacerując po lesie, w którym żyją rysie. Ogólnie dzikie zwierzęta są ważne dla prawie wszystkich badanych (ponad 95% wskazań), a rysie są ważne dla ponad 80% z nich.

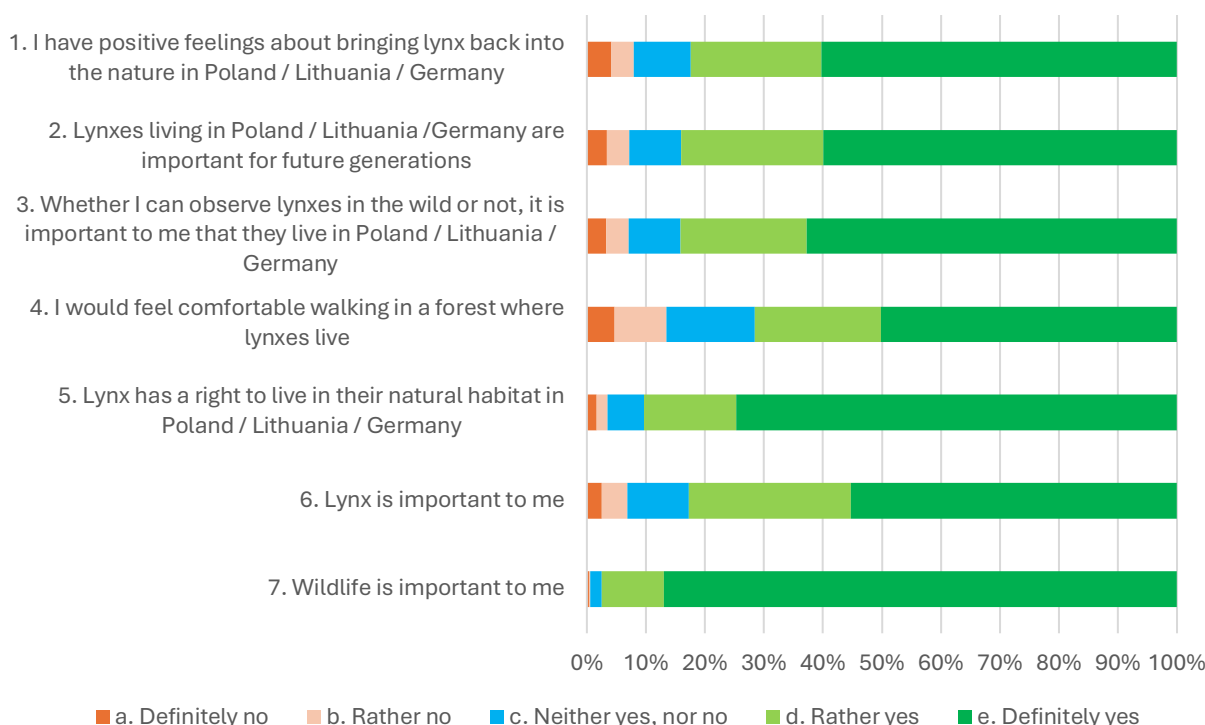

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 4. Importance of wildlife and lynx.

PL: Znaczenie dzikich zwierząt i rysi. 1: Mam pozytywne uczucia wobec przywracania rysi do środowiska w Polsce; 2: Rysie żyjące w Polsce są ważne dla przyszłych pokoleń; 3: Niezależnie od tego, czy mogę obserwować rysie w naturze czy nie, jest dla mnie ważne, że mieszkają one w Polsce; 4: Czulbym się komfortowo spacerując po lesie, w którym mieszkają rysie; 5: Rysie mają prawo do życia w swoim naturalnym środowisku w Polsce; 6: Rysie są dla mnie ważne; 7: Dzika przyroda jest dla mnie ważna; a: zdecydowanie nie; b: raczej nie; c: ani tak, ani nie; d: raczej tak; e: zdecydowanie tak.

LT: Laukinių gyvūnų ir lūšių svarba. 1: Teigiama vertinu lūšių sugrąžinimą į Lietuvos aplinką; 2: Lietuvoje gyvenančios lūšys yra svarbios ateities kartoms; 3: Nesvarbu, ar galiu stebėti lūšis laisvėje, ar ne, man svarbu, kad jos gyvena Lietuvoje; 4: Gerai jausčiausi vaikščiodamas miške, kuriame gyvena lūšys; 5: Lietuvoje lūšys turi teisę gyventi savo natūralioje buveinėse; 6: Lūšys man yra svarbios; 7: Man svarbi laukinė gamta; a: Tikrai ne; b: Veikiau Ne; c: Nei taip, nei ne; d: Veikiau taip; e: Tikrai taip.

DE: Die Bedeutung von Wildtieren und Luchsen. 1: Ich stehe der Wiederansiedlung von Luchsen in der Natur in Deutschland positiv gegenüber; 2: Die in Deutschland lebenden Luchse sind wichtig für zukünftige Generationen; 3: Ob ich nun Luchse in freier Wildbahn beobachten kann oder nicht, es ist mir wichtig, dass sie in Deutschland leben; 4: Ich würde mich wohlfühlen, wenn ich in einem Wald spazieren ginge, in dem Luchse leben; 5: Der Luchs hat ein Recht darauf, in seinem natürlichen Lebensraum in Deutschland zu leben; 6: Luchse sind wichtig für mich; 7: Wildtiere sind wichtig für mich. a: Eindeutig nein; b: Eher nein; c: Weder ja noch nein; d: Eher ja; e: Eindeutig ja.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

POSTRZEGANIE KORZYŚCI I ZAGROŻENIA

W odpowiedzi na pytanie otwarte o korzyści i zagrożenia wynikające z obecności rysia w środowisku, 107 badanych z Polski wymieniło korzyści i 69 wymieniło zagrożenia. Wśród litewskich respondentów, 26 osób wymieniło korzyści i 40 wymieniło zagrożenia, a wśród niemieckich – 48 wymieniło korzyści i 46 wymieniło zagrożenia. Większość wymienionych korzyści odnosi się do zwiększania bioróżnorodności, ogólnych korzyści dla przyrody i balansu w przyrodzie (80 wskazań), następnie regulacji populacji innych gatunków (60 wskazań) – najczęściej podawana była sarna, ale też pojawiły się bobry i gryzonie (Fig. 5). W następnej kolejności wymieniane były korzyści dla turystyki i zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu (21 wskazań), wartość sama w sobie rysia i radość z jego powrotu do środowiska (18 wskazań), wartości estetyczne rysia (8 wskazań), zwiększanie świadomości ekologicznej i edukacja ekologiczna społeczeństwa (6 wskazań).

Większość zagrożeń wymienianych przez respondentów dotyczy bezpieczeństwa zwierząt hodowlanych (41 wskazań), następnie redukcji populacji sarny, innej zwierzyny łownej oraz zaburzanie ekosystemu poprzez redukcję liczebności innych gatunków (po 34 wskazania). Litewscy respondenci w szczególności wskazywali zagrożenie dla populacji zająca. Dostrzeganym zagrożeniem są również nieuzasadnione obawy ludzi i brak akceptacji dla rysia wynikające z braku wiedzy (20 wskazań). Wymienione zostały również zagrożenia dla zwierząt domowych, przede wszystkim wolno wychodzących kotów (17 wskazań), ryzyko wypadków drogowych, zagrożenia dla ludzi oraz pojawienie się kłusownictwa – po 6 wskazań.

Co istotne, wpływ obecności rysia na populację sarny jest podawany przez respondentów zarówno jako korzyść, jak i zagrożenie. W przypadku korzyści, stwierdzenia na temat wpływu rysia na populację sarny pojawiały się najczęściej w kontekście zachowania równowagi w ekosystemie oraz pozytywnego wpływu na odbudowę roślin. W przypadku zagrożeń, najczęściej pojawiały się w kontekście redukcji pogłowia zwierzyny łownej i utrudnionych polowań.

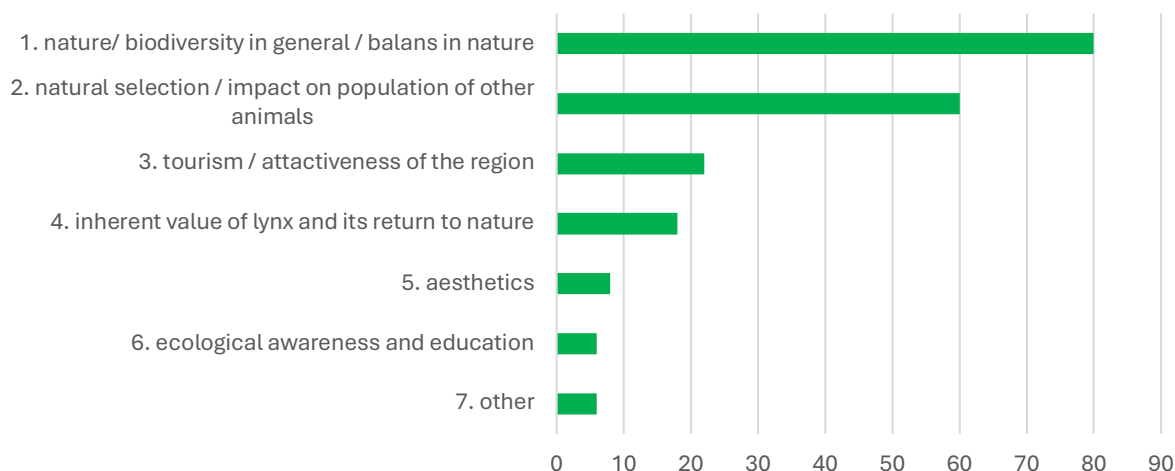

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 5. Benefits from lynx presence in the local environment. I: frequencies, II: word cloud.
I. Frequencies of responses – categorized.

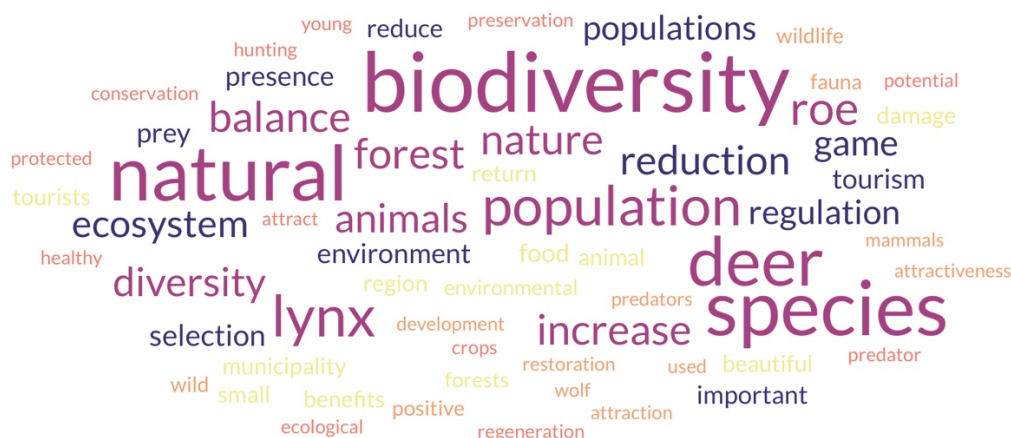

PL: Korzyści z obecności rysia w lokalnym środowisku. I – częstości – skategoryzowane odpowiedzi, II – word cloud. Kategorie odpowiedzi: 1: przyroda, bioróżnorodność, równowaga w przyrodzie; 2: selekcja naturalna, wpływ na populacje innych zwierząt; 3: turystyka, atrakcyjność regionu; 4: wartość sama w sobie rysia i przywracania go do środowiska; 5: estetyka, piękno; 6: świadomość i edukacja ekologiczna; 7: inne.

LT: Lūšių nauda vietos aplinkai. I - dažnumas - kategorizuoti atsakymai, II - žodžių debesis. Atsakymų kategorijos: 1: gamta, biologinė įvairovė, pusiausvyra gamtoje; 2: natūrali atranka, poveikis kitų gyvūnų populiacijoms; 3: turizmas, regiono patrauklumas; 4: savaiminė lūšies vertė ir jos atkūrimas aplinkoje; 5: estetika, grožis; 6: aplinkosauginis sąmoningumas ir švietimas; 7: kita.

DE: Nutzen des Luchses für die lokale Umwelt. I - Häufigkeit - kategorisierte Antworten, II - word cloud. Antwortkategorien: 1: Natur, biologische Vielfalt, Gleichgewicht in der Natur; 2: natürliche Auslese, Auswirkungen auf die Populationen anderer Tiere; 3: Tourismus, Attraktivität der Region; 4: intrinsischer Wert des Luchses und seine Rückkehr in die Natur; 5: Ästhetik, Schönheit; 6: Umweltbewusstsein und bildung; 7: Sonstiges.

II. Word cloud based on responses to open question.

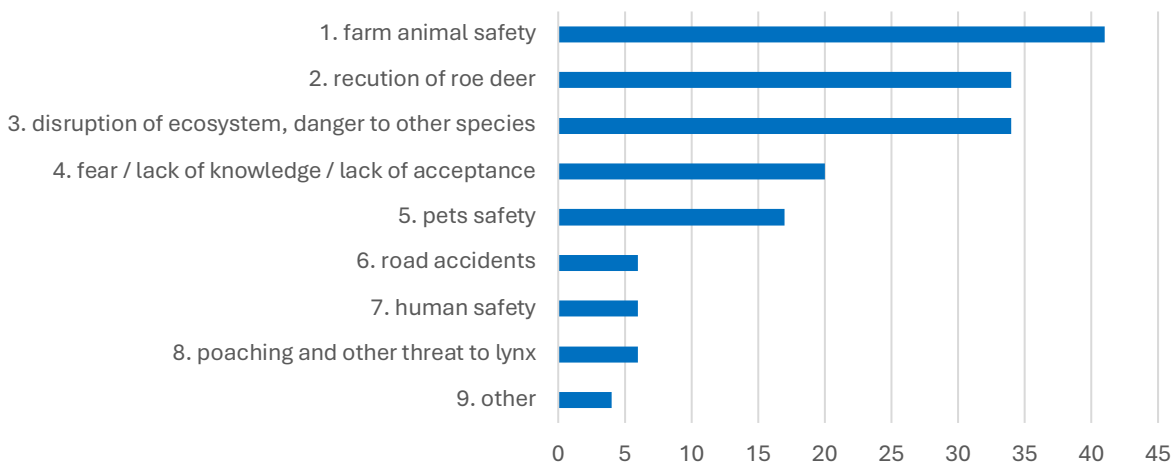

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

I. Frequences of responses – categorized.

PL: Zagrożenia wynikające z obecności rysia w lokalnym środowisku. I – częstości – skategoryzowane odpowiedzi, II – word cloud. Kategorie odpowiedzi: 1: bezpieczeństwo zwierząt gospodarczych; 2: redukcja populacji sarny; 3: zakłócenie ekosystemu, zagrożenie dla innych gatunków; 4: lęk, brak wiedzy, brak akceptacji społecznej; 5: bezpieczeństwo zwierząt domowych; 6: wypadki drogowe; 7: bezpieczeństwo ludzi; 8: kłusownictwo; 9: inne.

LT: Grėsmės, kurias kelia lūšių buvimas vietos aplinkoje. I - dažnumas - kategorizuoti atsakymai, II - žodžių debesis. Atsakymų kategorijos: 1: ūkinių gyvulių saugumas; 2: šernų populiacijos mažėjimas; 3: ekosistemos trikdymas, grėsmė kitoms rūšims; 4: baimė, žinių trūkumas, visuomenės nepritarimas; 5: naminių gyvūnų saugumas; 6: nelaimingi atsitikimai keliuose; 7: žmonių saugumas; 8: brakonieriavimas; 9: kita.

DE: Bedrohungen durch die Anwesenheit von Luchsen in der lokalen Umwelt. I - Häufigkeit - kategorisierte Antworten, II - Wortwolke. Antwortkategorien: 1: Sicherheit von Nutztieren; 2: Verringerung der Rehwildpopulation; 3: Störung des Ökosystems, Bedrohung anderer Arten; 4: Angst, mangelndes Wissen, fehlende soziale Akzeptanz; 5: Sicherheit von Haustieren; 6: Verkehrsunfälle; 7: Sicherheit von Menschen; 8: Wilderei; 9: Sonstiges.

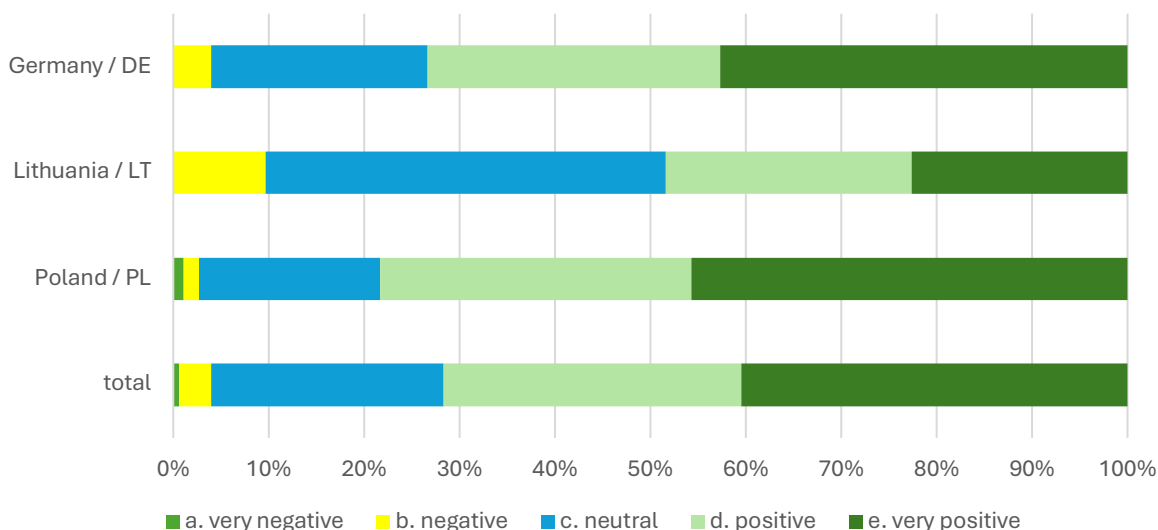
II. Word cloud based on responses to open question.

EMOCJE

Ogólnie respondenci mają pozytywne i bardzo pozytywne nastawienie wobec rysi (Fig. 6). Największy udział osób o neutralnym nastawieniu jest wśród respondentów litewskich, a największy udział osób z pozytywnym nastawieniem jest wśród polskich respondentów.

Fig. 6. What are your feelings towards lynxes?

PL: Jakie są Pana(i) uczucia wobec rysi? a: bardzo negatywne; b: negatywne; c: neutralne; d: pozytywne; e: bardzo pozytywne.

LT: Kokie Jūsų jausmai lūšių atžvilgiu? a: labai neigiami; b: neigiami; c: neutralūs; d: teigiami; e: labai teigiami.

DE: Was ist Ihre persönliche Haltung zu Luchsen? a: sehr negativ; b: negativ; c: neutral; d: positiv; e: sehr positiv.

W pytaniu otwartym o emocje w sytuacji spotkania rysia pojawiał się przede wszystkim strach, ale też różne pozytywne emocje, takie jak ekscytacja, radość, ciekawość, satysfakcja, respekt, szczęście, zaskoczenie (Fig. 7). Strach nie musi wiązać się z negatywnym stosunkiem do rysia, ale być racjonalną reakcją na spotkanie dzikiego drapieżnika. Emocje jednoznacznie negatywne, takie jak złość, pojawiały się sporadycznie. Wśród emocji związanych z potencjalną obecnością rysia niedaleko ich miejsca zamieszkania, respondenci również wymieniali przede wszystkim pozytywne emocje, znacznie rzadziej wskazując również strach i obawy (Fig. 8).

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

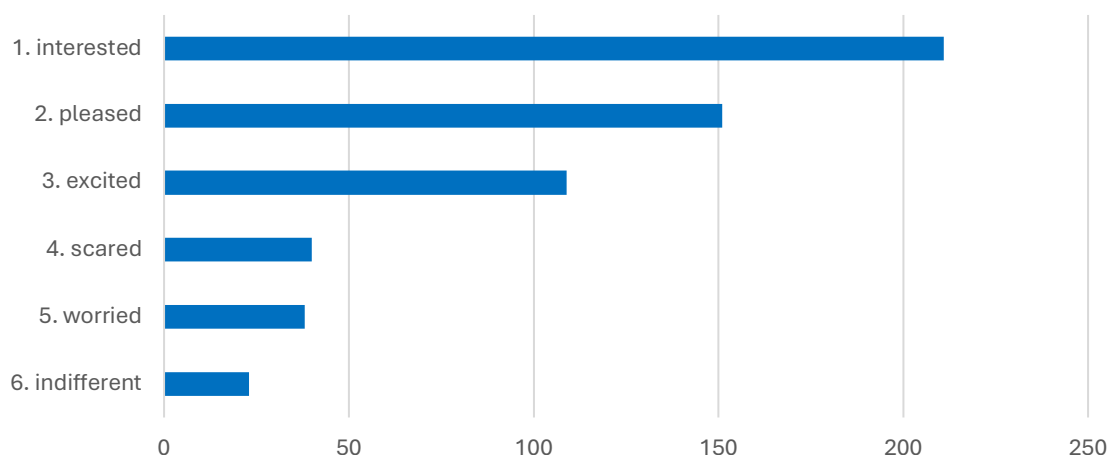
Fig. 7. How would you feel if you met a wild lynx? Word cloud based on answers to an open-ended question.

PL: Co by Pan(i) czuł(a) spotykając dzikiego rysia? Word cloud na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte.

DE: Word cloud auf der Grundlage der Antworten auf die offene Frage.

Zdecydowana większość respondentów widziała przynajmniej raz w życiu rysia, 68% w niewoli (zagrodzie pokazowej lub ogrodzie zoologicznym), 37% na wolności w środowisku naturalnym, a jedynie 9% nie widziało nigdy rysia. Aż trzy czwarte badanych chciałoby ponownie lub po raz pierwszy zobaczyć rysia na wolności (76% badanych).

Fig. 8. How would you feel knowing that lynx live in the vicinity of your place of residence (up to 10 km from home)? Multiple choice question.

PL: Jakie emocje czuł(a)by Pan(i) wiedząc, że rysie żyją w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania (do 10 km od domu)? Odpowiedzi: 1: ciekawość; 2: radość; 3: ekscytację; 4: strach; 5: zmartwienie; 6: obojętność.

LT: Kokias emocijas patirtumėte žinodami, kad netoli jūsų gyvenamosios vietos (iki 10 km nuo namų) gyvena lūšys? Atsakymai: 1: smalsumas; 2: pasitenkinimas; 3: teigiamas jaudulys; 4: baimė; 5: nerimas; 6: abejingumas.

DE: Welche Gefühle würden Sie empfinden, wenn Sie wüssten, dass Luchse in der Nähe Ihres Wohnorts (bis zu 10 km von Ihrem Haus entfernt) leben? Antworten: 1: Neugier; 2: Freude; 3: Aufregung; 4: Angst; 5: Sorge; 6: Gleichgültigkeit.

OPINIE O PROJEKCIE

Bardzo duża część respondentów (42%) słyszała o projekcie przywracania rysia do środowiska na obszarze północnej Polski, północno-wschodnich Niemiec i południowej Litwy. Największy udział respondentów znających działania projektu jest w Polsce (52%), a najmniejszy w Niemczech (27%). Zdaniem większości respondentów, projekt przyczynia się do lepszej ochrony rysia w tym regionie (łącznie 79% wskazań „zdecydowanie tak” i „tak”). Prawie co trzeci respondent zna stronę internetową projektu (32%), przy czym najwyższa znajomość strony publikującej informacje o działaniach projektu – „hunter.lt” – jest wśród litewskich badanych (81%). W Polsce i w Niemczech 27% badanych znało strony „rysie.org” i „rewilding-order-delta.com”.

Co-funded by
the European Union

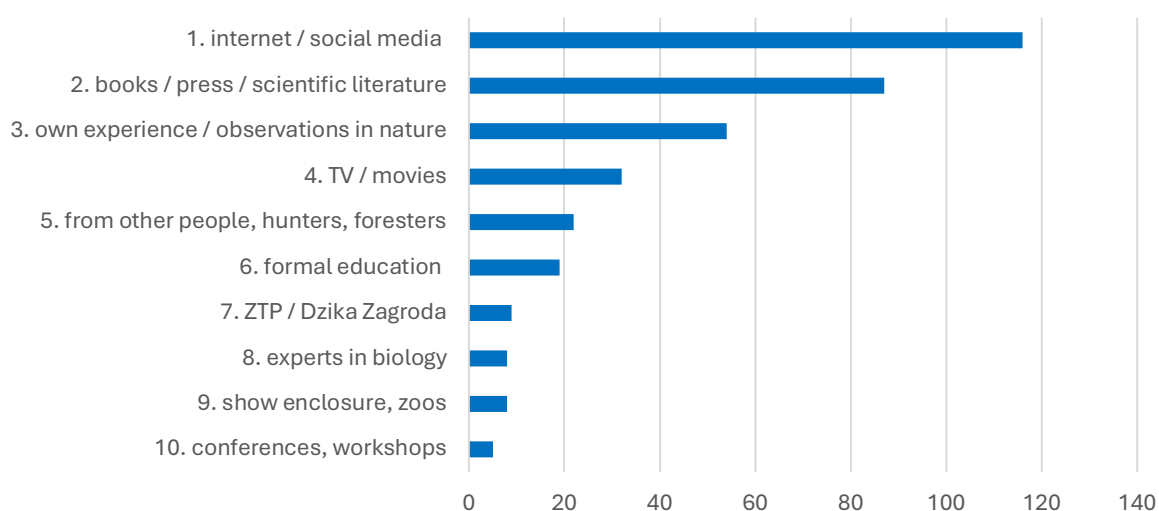

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

ŹRÓDŁA WIEDZY O RYSIACH

Respondenci swoją wiedzę o rysiach czerpią w pierwszej kolejności z internetu, a następnie z książek, prasy branżowej i popularno-naukowej, literatury naukowej; z własnego doświadczenia przebywania w lesie; filmów i telewizji (Fig. 9). Rzadziej jako źródło wiedzy o rysiach wymieniane były inne osoby, w tym myśliwi i leśnicy, edukacja formalna w szkole i na studiach, eksperci, zoo i zagrody pokazowe, a także udział w konferencjach i warsztatach. Co istotne, wśród wskazań w pytaniu otwartym jako źródło wiedzy zostało wymienione Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze oraz Dzika Zagroda.

Fig. 9. Sources of knowledge about lynx.

PL: Źródła wiedzy o rysiach. 1: internet / media społecznościowe; 2: książki, prasa, literatura naukowa; 3: własne doświadczenia, obserwacja przyrody; 4: TV, filmy; 5: inni ludzie, myśliwi, leśnicy; 6: formalna edukacja; 7: ZTP, Dzika Zagroda; 8: eksperci biolodzy; 9: zagrody pokazowe, zoo; 10: konferencje, warsztaty.

LT: Žinių apie lūšis šaltiniai. 1: internetas / socialinės medijos; 2: knygos, spauda, mokslinė literatūra; 3: savo patirtis, gamtos stebėjimas; 4: televizija, filmai; 5: kiti žmonės, medžiotojai, miškininkai; 6: formalusis švietimas; 7: ZTP, „Dzika Zagroda“; 8: biologai ekspertai; 9: parodomieji aptvarai, zoologijos sodai; 10: konferencijos, seminarai.

DE: Quellen des Wissens über Luchse. 1: Internet/Soziale Medien; 2: Bücher, Presse, wissenschaftliche Literatur; 3: eigene Erfahrungen, Naturbeobachtung; 4: Fernsehen, Filme; 5: andere Menschen, Jäger, Förster; 6: formale Bildung; 7: ZTP, „Dzika Zagroda“; 8: Fachbiologen; 9: Schaugehege, Zoo; 10: Konferenzen, Workshops.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WNIOSKI

- Badane grupy posiadają podstawowy poziom wiedzy o rysiach. Wiedzę tę warto uzupełniać o informacje o wielkości terytorium rysia i roli rysia w ekosystemie.
- Postawy wobec rysia i ich ochrony są generalnie pozytywne. Warto zapewnić, aby wraz z rosnącą obecnością rysia w środowisku nastawienie to nie uległo zmianie na bardziej negatywne.
- Główne grupy, do których należy adresować działania ze względu na możliwość wystąpienia konfliktów z ochroną rysia to hodowcy, myśliwi i właściciele zwierząt domowych, przede wszystkim wolno chodzących kotów, a także osoby spacerujące z psami w lesie.
- Działania edukacyjne powinny zapobiegać powstawaniu nieuzasadnionej atmosfery strachu i obaw związanych z obecnością rysia w środowisku.
- Warto wykorzystywać pozytywne emocje, które badani deklarowali wobec rysia. Obecność rysia w środowisku i może być wykorzystywane do promocji turystyki w regionie, a także do promocji lokalnych produktów i usług.
- Należy podkreślić generalnie pozytywne przekonania, postawy i emocje wobec rysia, pomimo wysokiego udziału w badaniu osób, które osobiście doświadczyły szkody spowodowanej przez rysia.
- Należy zadbać o dostępność wiarygodnych informacji o rysiach w internecie, ponieważ jest on głównym źródłem informacji dla większości respondentów. Warto wykorzystać zarówno strony internetowe, jak i media społecznościowe, oraz różne sposoby przekazu – zarówno artykuły, jak i filmy.
- Strony, na których partnerzy projektu udostępniają informacje o swoich działaniach nie są powszechnie znane respondentom. W pytaniach otwartych o źródła wiedzy o rysiu wymienione było natomiast, choć przez niewielkie osoby, Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze oraz „Dzika Zagroda”.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej